

COVID-19 Küresel Salgın Sürecinde Türkiye’de Bakım Ekonomisi ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlikler

Ana Mesajlar

- COVID-19 küresel salgınında işyeri örüntülerindeki değişimler, kadınların ev ve bakım işi yükünde değişiklik yaratmış, erkekler salgın öncesine göre daha çok ev işi yapar hale gelmiştir.
- Mayıs ayında Türkiye’de, küresel salgın nedeniyle evde kalma sürecinde gerçekleştirilen anket, erkeklerin ücretsiz çalışmasının büyük ölçüde arttığını göstermektedir. İstihdamı devam eden ve evden çalışan erkeklerin ücretsiz iş yükü, küresel salgın öncesine göre beş kat artmıştır.
- Ankete katılan kadın ve erkeklerin çoğunluğu, ev işlerinin kadın ile erkek arasında eşit paylaşılması gerektiğine inanmaktadır.
- Genel olarak, evde kalma koşulları, erkekler ve kadınların ücretsiz çalışmasını artırmıştır. Kadınlar bu yükün daha fazlasını üstlenmekte, erkeklerin yaklaşık dört katı ücretsiz iş yapmaktadır.
- Okulların kapanması, çocuk, yaşlı ve hasta bakım ihtiyaçlarının artması, piyasadan tedarik edilen tüketim maddelerine ve hizmetlere erişimde ortaya çıkan kısıtlar, hane-içi üretim ve bakım emeğine yönelik daha önce eş görülmemiş bir talep artışına neden olmuştur. Kadınlar hem hane içi ücretsiz alanda hem de ücretli çalışma alanında çalışma saatlerini artırarak bu talep artışına cevap veren temel aktörler olmuşlardır.
- Bulgular, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından beşincisi SKA 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği kapsamında hedeflerden biri olan ücretsiz bakım ve ev işlerini ele almaya yönelik acil önlemlerin önemini vurgulamaktadır.
- Anket sonuçlarına göre, esnek çalışma biçimlerine imkan tanıyan işyeri uygulamalarının yanı sıra kaliteli ve uygun fiyatlı bakım hizmetlerine erişimi genişleten sosyal bakım politikaları, erkekler ve kadınlar için ekonomik politikaları dönüştürebilir, ücretsiz çalışmanın paylaşımında kalıcı değişim yaratabilir.
- Kadınların toplam iş yükü de (ücretli ve ücretsiz birleşik), erkeklerin iş yükünden büyüktür. İstihdam edilen kadınlar açısından, toplam iş yükündeki artış özellikle çarpıcıdır. İşyerinde

çalışmaya devam eden kadınlar için ("temel" işçiler olarak), toplam çalışma süresi günde 10 saatten fazladır.

- Ücretli çalışma bakımından, kadınların iki katı kadar erkek, küresel salgın nedeniyle işlerinin aksadığını bildirmiştir; bunun muhtemel nedeni, temel işçiler arasında kadınların nispeten daha yoğun olmasıdır.
- İstihdam edilen kadınlar daha olumsuz etkilere maruz kalmıştır. Kırılgan koşullarda işlerini bırakan kadın sayısı erkeklerden fazladır. İşten çıkarılan kadın sayısı erkeklerden fazladır. Ücretli izne erişimi olan kadın sayısı erkeklerden azdır. Ayrıca kadınların evde çalışmaya geçmesi erkeklere göre iki kat daha muhtemeldir.
- Bulgular, istihdam ve gelirleri korumaya yönelik daha uyumlu politika önlemlerine ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Politikalar, örneğin istihdam sözleşmesi veya sosyal güvenliği olmadan ücretli çalışanlar, ev işçileri dahil kayıtdışı işçiler gibi kırılgan çalışma biçimlerinde olanlara odaklanmalı, gerektiği yerde telafi edici ödemeler sağlamalıdır.
- Türkiye’de küresel salgın döneminde yürütülen anketin bulgularının tümü, bakım işlerini azaltan ve yeniden dağıtan orta ve uzun vadeli politika önlemleri içeren iki kollu yaklaşım gerektirmektedir.
- Önlemler kümesinin ilki, bakım desteğine muhtaç yakınları olan kadınlar ve erkeklerin iş-yaşam dengesini ele alan aile-dostu politikalara yönelik işgücü piyasası düzenlemeleri ve işyeri uygulamaları (örneğin bakım izni, uzaktan çalışma, esnek aile-dostu iş programları ve saatleri) içermelidir.
- İkinci olarak, çocuk bakımı, yaşlı, hasta ve engelli bakımı (uzun süreli bakım), eğitim ve sağlık hizmetleri dahil olacak şekilde, kaliteli sosyal bakım hizmetlerine erişimin genişletilmesi zorunludur. Böyle bir genişletme, mevcut küresel salgın örneğindeki gibi beklenmedik sarsıntılar karşısında hizmet sunum sistemlerinin dayanıklılıklarını artırmayı da içermelidir.
- Bu politikalarının gerçekleştirilmesi, yerel ve ulusal düzeyde gerekli mali kaynakların tahsis edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, ekonomiyi canlandırıcı harcama programları, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımıyla ve krizden sonra güçlü bir toparlanma sağlamada, bakım işlerinin hayati önemi dikkate alınarak tasarlanmalıdır.
- *Küresel salgın bağlamındaki zaman kullanımı anketi, 18-19 Mayıs tarihlerinde tam genel tecrit koşullarında uygulanmıştır. Anket, KONDA araştırma şirketi tarafından sürekli kullanılan hayat tarzı araştırmasındaki sorulardan yararlanmıştır. Çalışma, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi’nden iki akademisyen tarafından, UNDP desteğiyle yürütülmüştür. Türkiye’nin her bölgesinden 2.407 kişiyi kapsamış, katılımcılar çoğu işyeri ve kamusal alanın*

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

kapalı olduğu dönemde tipik bir hafta içi günde zaman kullanımı hakkında soruları cevaplamıştır.